

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ

*КАРАЗІНСЬКІ ЧИТАННЯ:
ЛЮДИНА. МОВА. КОМУНІКАЦІЯ*

Тези доповідей ХІХ наукової конференції
з міжнародною участю

присвяченої 215-й річниці заснування
Каразінського університету

7 лютого 2020 року

Харків
2020

УДК 81 (082)

K21

*Затверджено до друку рішенням вченої ради факультету іноземних мов
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 12 від 15 листопада 2019 р.)*

Організаційний комітет конференції:

В. Г. Пасинок, доктор педагогічних наук, професор (голова);
Н. А. Оніщенко, кандидат філологічних наук, доцент (заступник голови);
С. О. Тарасова, кандидат філологічних наук, доцент (відповідальний секретар);
І. С. Шевченко, доктор філологічних наук, професор;
В. О. Самохіна, доктор філологічних наук, професор;
О. В. Ребрій, доктор філологічних наук, професор;
Т. Ю. Черкашина, доктор філологічних наук, професор;
В. П. Кривенко, кандидат філологічних наук, доцент;
Ю. Ю. Шамаєва, кандидат філологічних наук, доцент;
С. А. Віротченко, кандидат філологічних наук, доцент;
І. С. Руднева, кандидат педагогічних наук, доцент;
С. Г. Машенко, доцент;
І. Д. Лакоткіна, М. В. Бикова (секретарі)

Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація : Тези доповідей

K21 XIX наукової конференції з міжнародною участю. – Харків :
Видавництво Точка, 2020. – 186 с.

ISBN 978-617-669-256-0

До збірника увійшли тези доповідей, присвячені проблемам іноземної філології, методики викладання іноземних мов, перекладу, міжкультурної комунікації, літературознавства.

Розраховано на наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів філологічних спеціальностей.

Адреса оргкомітету:

61022, м. Харків-22, майдан Свободи, 4, Харківський національний університет імені В.
Н. Каразіна, факультет іноземних мов,
тел. (057)707-53-43

УДК 81 (082)

© Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, 2020

© І. М. Дончик, макет обкладинки, 2020

© Видавництво «Точка», 2020

ISBN 978-617-669-256-0

**ВПЛИВ СТРАТЕГІЙ ОДОМАШНЕННЯ Й ОЧУЖЕННЯ
НА ПЕРЕКЛАД ВИСЛОВЛЕНЬ ІЗ ІМПЛІКАТУРАМИ**

Ануріна І. С. (Кременчук)

У доповіді здійснюється спроба вирішення проблеми, яка назріла у вітчизняній траслятології, а саме – інтеграція теорії імплікатур у перекладознавство. Методика порівняння текстів-оригіналів англійською мовою і текстів перекладів українською та вибірка фактичного матеріалу (висловлень, що містять конверсаційні й конвенційні імплікатури) уможливили аналіз причин застосування стратегій одомашнення (доместикації) й очуження (форенізації) при перекладі прихованих смислів у текстах сучасної англомовної художньої літератури.

Головне завдання перекладача полягає в тому, щоб передати особливості оригіналу, і для створення адекватного художнього й емоційного враження доводиться застосовувати певні мовні засоби. За висловом С. Басснетта й А. Лефевра, «він розробляє стратегії, за допомогою яких тексти з однієї культури можуть проникати в текстуальну й концептуальну мережу іншої культури і функціонувати в цій іншій культурі» [1]. Таким чином, виникає проблема вибору не тільки перекладацьких прийомів і трансформацій, але і перекладацьких стратегій. У траслятології процес прийняття таких рішень залишається одним із найгостріших. Стратегія доместикації передбачає легкий для розуміння стиль тексту, завдяки чому він здається читачеві близьким і зрозумілим. Форенізація, навпаки, передбачає такий підхід, за якого перекладач робить акцент на культурі мови оригіналу, яка наближає читача до автора. При цьому в тексті перекладу можуть з'являтися певні нормативні порушення мови перекладу, однак риси оригіналу зберігаються практично повністю.

Додаткове навантаження на перекладача художнього твору створює проблема прихованих смислів в актах вербальної комунікації, яка стала предметом активних міждисциплінарних досліджень, тому що імпліцитна інформація являє собою один із найважливіших елементів розуміння смислової структури тексту.

MAX 584: *No comment means yes.*

WILLIAM 585: *No, it does ^{not}* [Notting Hill]

Attempt-suppressing strategy is actualized by techniques of topic switching and by overlapping. In the following example Susan suppresses her turn (1433) by applying technique of topic-switching:

SUSAN 1430: *Brave you had a chance to look at Dad's rare books?*

1431: *Jefferson's Parliamentary Manual, a first edition Bleak House—*

JOE 1432: *I love your smell*

SUSAN 1433: *I guess you have ^{not}.*

1434: *I like your smell, too.* [Meet Joe Black]

Overlapping is not a technique strictly speaking but it is a part of spontaneous communication. It arises when two or more communicators take turns in the TRP. In the following example Devaney takes turn by applying tactics of statement (555) simultaneously with Spector who continues his turn actualized by tactics of statement (556), as result overlapping takes place (555-556):

DEVANEY 553: *There were some letters before, Rachel...*

554: *same kind of thing, threats, oddball stuff...*

SPECTOR 555: *[[We did ^{not} want to worry you...*

DEVANEY 556: *[[and somebody got into the house...* [The Bodyguard]

Thus attempt-suppressing strategy is actualized by statement tactics, (dis)agreement tactics and tactics of doubt / assumption in cooperative situations of cinematic discourse. In conflict situations of cinematic discourse attempt-suppressing strategy is less frequent which is explained by global confrontation nature of conflict situation of cinematic discourse.

Література

1. Григорьева В.С., Любимова М.К. . Элементы теории и практики делового дискурса на материале немецкого и русского языков: учеб. пособие. Тамбов: Изд-во ТГТУ, 2006. 80 с.
2. Григорьева В.С. Языковые особенности репрезентативных

высказываний в аргументативном дискурсе. *Известия Рос. гос. пед. ун-та им. А.И. Герцена. Общественные и гуманитарные науки (философия, языкознание, литературоведение, культурология, экономика, право, история, социология, педагогика, психология)*. СПб., 2007. № 9 (50). С. 33–38.

3. Лавриненко И. Н. Стратегии и тактики мены коммуникативных ролей в современном англоязычном кинодискурсе: автореф. дис.. на соискание учен. степени канд.. филол. наук : спец. 10.02.04. Харьков, 2011. 20 с.

ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ

ІДІОСТИЛІЮ АВТОРА

Лепетюха А. В. (Харків)

Особливості авторського ідіостилію становлять один з аспектів вивчення синтаксичної стилістики. Використання мовцем певних мовно-мовленнєвих знаків детермінується не тільки лінгвістичними звичками суспільства, але передусім репрезентаціями, когнітивними операціями, креативними здібностями суб'єкта мовлення-спостерігача, який індивідуально інтерпретує об'єкти, категорії та структури буття. Отже, важливими у феноменологічному описі мови є зміст і відношення внутрішнього (універсум у мені) та зовнішнього (універсум поза мною) універсумів. Внутрішній універсум людини – це реальний світ у сприйнятті суб'єкта мовлення, його ментальний світ, сукупність уявлень, мова. Універсум поза мною мовець пов'язує зі своїм реальним світом. Два типи світів передбачають два види когнітивно-дискурсивної діяльності мовця: спостереження (сприйняття органами почуттів) та конструювання [3, с. 68–69], тобто пізнання світу розумом, у результаті чого в мові формуються прості і складні мовні знаки, що реалізуються як мовленнєві інновації-ко(н)текстуально преференціальні опції. Таким чином, людина «привласнює інформацію соціальної бази даних індивідуально і реалізує її індивідуально, формуючи основу для інтервербальних контактів» [2, с. 23].

Представимо схематично процес індивідуально-авторського формування та продукування мовленнєвих інновацій:

lalangue → la langue → une langue

Рис. 1 Формування та реалізація ідіостилу автора

Перший складник триному *lalangue* (термін Ж. Лакана [5, с. 251]) визначається вченим як «матерія підсвідомого» (глибинного шару вторинної свідомості), що дозволяє здобути знання про світ, наявні в поверхневому шарі вторинної свідомості, у якому на основі «сублінгвістичних» схем, або «мінімальних одиниць ментальної інформації» [4, с. 48], типових моделей, формуються прості та складні мовні знаки, що узагальнюють ці знання (*la langue*); Водночас цей компонент створює авторську особливість бачення світу слів і уявлень. Третій складник (*une langue*) являє собою реалізовані мовленнєві інновації – «креативні змінні» [7, с. 156], результат індивідуально-авторської творчості кожного мовного користувача «відповідно до його бачення реальності, його когнітивних та реляційних здібностей» [6, с. 18].

Таким чином, перехід від другого усвідомленого етапу (*la langue*) операцій феноменологічного реконструювання буття та його категорій і структур до фінального етапу (*une langue*) становить трансформацію колективного знання в індивідуальне – «певну конфігурацію колективного знання в плані його обсягу, змісту й інтерпретації» [1, с. 21], що детермінує ідіостильові особливості автора.

Отже, систему формування та реалізації авторського ідіостилу можна представити так: почуттєве сприйняття видимих фактів → сукупність репрезентацій → прості та складні мовні знаки → прості та складні мовно-мовленнєві знаки (мовленнєві інновації) з різноманітними ко(н)текстуальними значеннями та референціальними відношеннями між лексичними компонентами.

Література

1. Болдырев Н. Н. Репрезентация знаний в системе языка. *Вопросы когнитивной лингвистики*, 2007. № 4. С. 17–21.
2. Минкин Л. М. Аспекты синтезированной теории прагматики. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія Філологія*. 1998. Т. 1. № 1. С. 20–24.
3. Плотникова С. Н. Когнитивно-дискурсивная деятельность : наблюдение и конструирование. *Studia Linguistica Cognita. Язык и познание: методологические проблемы и перспективы*. 2006. Вып. 1. С. 66–81.
4. Gineste M.-D. De la phrase à la proposition sémantique : un point de vue de la psychologie cognitive du langage. *L'information grammaticale*. 2003. n° 98. P. 48–51.
5. Lacan J. Fonction et champ de la parole et du langage. *Écrits*. Paris: Édition Du Seuil, 1966. P. 237–322.
6. Obreja C. L'imaginaire linguistique des éditorialistes. De la créativité dans le langage. *Revista Românească pentru Educație Multidimensională*. 2011. n°8. P. 15–29.
7. Obreja C. Imaginaire linguistique et dynamique de la langue dans le discours de la presse écrite. *Anadiss, revue du Centre de recherche «Analyse du discours» : l'Imaginaire Linguistique et la Dynamique des Langues*. 2012. n° 13. P. 148–171.

НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНІЙ МОВИ ЗА ДОПОМОГОЮ ФОРМ МОДЕЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ

Луганцова Є.А. (Краматорськ)

Успішне навчання іноземній мові та спілкуванню на ній, залежить від досягнення певного рівня процесу комунікації. Такого рівня, який відповідає за ефективність впливу повідомлення на поведінку співрозмовника у бажаному напрямку.

Завдання такого плану можна вирішити лише при наявності певного загального широкого контексту діяльності для всіх здобувачів освіти. Насамперед можна обрати не будь-яку значущу діяльність для навчання, а, саме ту, в здійсненні

Карпусенко М.В., Карпусенко Н.В. (Харків)	
СИНТАКСИЧНІ СТРУКТУРИ РЕДУКЦІЇ ТА ТРАНСФОРМАЦІЇ	
ЯК ЗАСОБИ ВИРАЗНОСТІ У МОВЛЕННІ УЧАСНИКІВ ПЕРЕДВИБОРНИХ	
ДЕБАТІВ У США	44
Кіркоська І.С. (Дніпро)	
СТАНОВЛЕННЯ ЛІНГВІСИЧНОЇ КАТЕГОРІЇ ЧАСУ В АСПЕКТІ	
ОНТОЛОГІЧНОЇ ОПОЗИЦІЇ ПРОСТОРУ ТА ЧАСУ	46
Кібенко Л.М. (Харків)	
ДЕЯКІ ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ ЛАТИНИ АНГЛІЙСЬКОЮ	
МОВОЮ СТУДЕНТАМ-ІНОЗЕМЦЯМ	48
Коваленко Л.А. (Харків)	
АНГЛО-УКРАЇНСЬКИЙ ПЕРЕКЛАД ПОЕЗІЇ НОНСЕНСУ: КОГНІТИВНИЙ	
АСПЕКТ	50
Ковальчук Н.М. (Харків)	
ПРОЦЕСИ ПИСЬМОВОГО ТА УСНОГО ПЕРЕКЛАДУ	52
Ковінько К.В., Житницька А.А. (Харків)	
ПРЕЗЕНТАЦІЯ ЯК ЗАСІБ МОТИВАЦІЇ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ	
МЕДІАКОМУНІКАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	54
Колодяжна К. В. (Київ)	
ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТ МОВЛЕННЄВОГО АКТУ	
КЕПКУВАННЯ.....	56
Конотоп О. С. (Чернігів)	
КЛАСИФІКАЦІЯ КОМУНІКАТИВНИХ СТРАТЕГІЙ	
У ДОКУМЕНТАХ РАДИ ЄВРОПИ З МОВНОЇ ОСВІТИ.....	58
Коринь С. Н. (Харьков)	
ЯЗЫК И КУЛЬТУРА В АСПЕКТЕ ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИИ	61
Kostenko V. G., Solohor I. M. (Poltava)	
WHITE PAPERS IN DENTISTRY JOURNALS	63

Котляров Д. М. (Харків)	
СКЛАДОВІ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ	
У НАВЧАННІ ЕКОНОМІЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ	65
Котова А. В., Сердюк В. М. (Харків)	
МОВЛЕННЄВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЛІНГВОКУЛЬТУРНОЇ ОСОБИСТОСТІ.....	67
Krysanova T.A. (Lutsk)	
THE MULTIMODAL REPRESENTATION OF <i>SADNESS</i> AND <i>DISGUST</i>	
IN CINEMATIC DISCOURSE	69
Крупкіна Т.В. (Харків)	
СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ МОВЛЕННЄВОГО АКТУ ЗАСТЕРЕЖЕННЯ У	
НІМЕЦЬКОМОВНОМУ ДИСКУРСІ.....	71
Кузьміна В.С., Іваніга О.В. (Харків)	
ВАЖЛИВІСТЬ СОЦІО-КУЛЬТУРНОГО КОМПОНЕНТУ ПРИ ВИВЧЕННІ	
ГРАМАТИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В СПЕЦІАЛІЗОВАНОМУ МОВНОМУ	
ЗВО.....	73
Lavrinenko I. M. (Kharkiv)	
ATTEMPT-SUPPRESSING STRATEGY AND TACTICS	75
Лепетюха А. В. (Харків)	
ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ	
ІДІОСТИЛЮ АВТОРА	77
Луганцова Є.А. (Краматорськ)	
НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНІЙ МОВИ ЗА ДОПОМОГОЮ	
ФОРМ МОДЕЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ.....	79
Луньова Т.В. (Київ)	
КОНЦЕПТ <i>MEMORY/ПАМ'ЯТЬ</i> ЯК КОНСТИТУЕНТ ЕКФРАЗису В ЕСЕ СІРІ	
ХУСТВЕДТ ПРО ЖИВОПИСНУ ТВОРЧІСТЬ ДЖОАН МІТЧЕЛЛ.....	82
Мартинюк А.П. (Харків)	
ІДЕОЛОГІЧНА КОМУНІКАТИВНА ІНТЕРНЕТ-ОСОБИСТІСТЬ	
КРІЗЬ ПРИЗМУ МУЛЬТИМОДАЛЬНОСТІ.....	85